

Sosyal Bilimlerde Arařtırma Yöntemleri-I

Sosyal Bilim ve Yorumlayıcı Sosyoloji

Max Weber'in Sosyoloji Yöntemi

- Weber'in Yöntemi
- İnsan eylemi sosyaldır çünkü eylemde bulunan birey ona özel bir anlam yakıştırır ve başkalarının davranışını dikkate alırlar.
- - Bu yüzden Weber, sosyal bilimin, yorumlayıcı anlamaya yönelen bir bilim olduğunu belirtir.
- - Yorumlayıcı anlama nedir?
- - Gözlemsel veya doğrudan anlama X açıklayıcı veya güdüsel anlama
- - Marangozun tahta kesmesi, fırıncının ekmek yapmasını anlarız...doğrudan-gözlemsel anlama
- - Açıklayıcı anlama ise, eylemin arkasındaki güdüyü anlamaktır. Belli bir kişiyi, belli bir an ve koşulda, onu yapmaya yönelten şey nedir? Weber'e göre güdüsel açıklamalar, empirik olarak sınanmalıdır.

Weber ve Kapitalizm Teorisi

- • Weber'e göre Batı Avrupa kapitalizminin ortaya çıkışında tek faktör sınıflar arasındaki ilişki değildir.
- • Kapitalizm aynı zamanda ekonomik faaliyetin rasyonel örgütlenmesi ilkesine göre yürütülmesiyle ilgilidir.
- • 17. yy. da kapitalizmin ortaya çıkışı, belirli maddi koşullara ek olarak, özel bir değer ve tutumlar dizisinin, kapitalizmin ruhunun, benimsenmesini de gerektirmiştir.
- • Kapitalizmin Ruhu, ekonomik kazancın dünyevi ihtiyaç ve zevklere ulaştıran bir araç değil, kendi içinde bir amaç olduğuna dair, ilahi bir çağrı veya görev olduğu fikri.
- • Dürüstlük, çalışkanlık, tutumluluk gibi erdemlerin ekonomik kazancın artırılmasındaki katkısı ve böylece meşrulaştırılması..
- •

Weber ve Kapitalizm Teorisi

- Gelenekçi işçilerle- gelenekçi olmayan işçilerin ücretlerindeki artışa verdikleri tepkiye bakar. Gelenekçi işçiler alışageldikleri tarzda yaşamak ister...gelenekçi olmayan işçiler kazançlarını artırarak yaşam biçimlerini değiştirmek isterler.
- • Kapitalizmin Ruhu, kapitalizmin gelişiminin zorunlu önkoşulu olduğunu söyler.
- • Protestanlık özellikle Calvinist ahlak ile Katolik ahlak (geleneğin, münzevi yaşamın yüceltilmesi)
- • Protestanlıkta, gelenekçiliğin reddi, çalışmanın rasyonel düzenlenmesi, kazancın biriktirilmesi, zevke harcama ve tüketime karşı olunması...Protestanlık ile Kapitalizmin Ruhu arasında bir anlam uyumluluğu var.
- Ancak Calvinist teoloji –Protestan ahlakı bir uyumluluk yoktur.
- Calvinist teolojide üç öğe: 1. tüm insan ruhları ebedi selamet ya da lanete uğrayacağı önceden belirlenmiştir 2. Tanrı dünyayı yaratmıştır ve insanlar tanrının krallığını yeryüzünde kurmalıdır, insan tanrının zaferini artırmak için yeryüzüne gönderilmiştir 3. insan ilahi merhamete ulaşamadığı sürece, doğa ve beden, günah ve ölüm demektir.

Değerler ve Sosyal Bilim

- Nesnel bilim mümkün müdür?
- • Değerlerden, teorilerden, ilgi ve çıkarılardan bağımsız bir bilim mümkün müdür?
- • Weber
- • 1- değer yargıları olgusal önermelerden mantıksal olarak çıkarılamazlar. Sosyal bilim olguları betimler ve açıklar. Herhangi bir değer yargısının doğruluğu yanlışlığını ileri süremez.
- • 2- sosyal bilimciler ürettikleri ile değer yargıları koymamalıdır.
- • 3- sosyal bilimciler kendilerini doğruluk ve nesnellığe adanmıştır.
- •

Nesnel bilim mümkün müdür?

- 4- diğer insanların değerlerini incelemek önemlidir. insanların değerleri, eylemlerinin önemli belirleyicileridir. Sosyal bilimciler, araştırmalarını kendi değerleri, konularını çarpıtmadan yürütebilirler.
- 5- sosyal bilimci karşısındaki toplumsal dünyadan bazı konuları seçmek zorundadır. Ama bu seçimlerin değerlere göre yapıldığı, konular hakkında olumlu değer yargılarına varılacağı anlamına gelmez.
- 6- bir kez seçim yapıldıktan sonra değer yargıları işe karışmaz. Nedensel açıklamalar, nesnel bilimsel iddia ve kanıtlar tarafından yönetilir.
- Weber'e göre Ahlaki anlayışlar, öğretiler arasında rasyonel ve nesnel bir karar verilemez.
- Değerlerin soruşturulmasından, sadece belli tercihlerin olası sonuçları ve hedefe ulaşmada en etkili aracın hangileri olduğu çıkarılabilir.
- Sosyal bilimsel araştırmaların sonunda beğeni yargılarına varılamaz.

- Belirli bir eylemin beğenilen bir hedef için en uygun araç olması, o eylemin yapılması gerektiği anlamına gelmez.
- • Sosyal bilimci değer yargısı koymamalıdır fikri bir değer yargısı koymaktır. Weber bunun farkındaydı.
- • Weber'e göre sosyal bilim araştırmaları belirli değer yargılarını destekleyemez ya da meşrulaştıramaz.
- Charles Taylor buna itiraz eder.
- 1) Taylor'a göre değer yargıları rasyonel olarak savunulabilir. Bazı durumların, insanın istek, gereksinim ve çıkarlarına hizmet ettiğini söylemek, bunun ahlaki olarak istenilebilir olduğunu göstermek demektir.

Charles Taylor'ın Sosyal Bilim Eleştirisi

- 2) sosyal bilimde veri toplamanın ötesine bir kez geçince “açıklayıcı teoriler” geliştirilmesi gerekir. Bu teoriler, farklı değişkenlerin görece önemliliğini varsayar, ekonomik ve politik ilişkiler gibi.
- Bu teorik çerçeveler, sınırlı sayıdaki toplumsal ve politik düzenlemelerin olanaklı olduğunu sergiler. Bu durumda biz bu seçenekler arasında seçim yapma durumunda kalırız.
- Taylor'a göre, değer yargıları sosyal teorilerce desteklenebildiği sürece “nesnel” olarak alınabileceğini söyler.

Sosyal Bilim ve Değer Yargıları

- • Gouldner, “değer yargısına sahip olmayacaksınız” dogmasını sorgular.
- Bunu, dogmanın işlevini inceleyerek yapar.
- • Sosyolojinin kurumsallaşması, üniversitelerin politik alanda özerkleşmesi...
- • Bu işlev, sosyal bilimcilerin topluma eleştirel olmaları ama toplumdan da uzak görünmek istememeleri ile ilgilidir. Bu ikilemi, bir değer yargısı kabul etmenin kendileri için meşru olmadığını iddia ederek çözerler.
- • Bir sosyal fenomeni betimlemek, zorunlu olarak onu değerlendirmektir de. Değer yargılarından sakınılamaz.
- • Sanat ya da din sosyolojisi yapan birisi, neyin sanat, neyin din olduğu konusunda karar vermelidir. Bu bir “değer”lendirme değil midir?
- • Nesnelerin değeri, onların gerçek doğasının bir parçasıdır. (Leo Strauss)